



Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY
JULIANE KOKOTT
přednesené dne 25. února 2016¹

Věc C-559/14

Rudolfs Meroni

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Augstākās tiesas Senāts (Senát Nejvyššího soudu, Lotyšsko)]

„Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce — Soudní spolupráce v občanských věcech — Nařízení (ES) č. 44/2001 — Článek 34 bod 1 — Důvody pro odmítnutí uznání a prohlášení vykonatelnosti předběžných a zajišťovacích opatření — Veřejný pořádek (*ordre public*)“

I – Úvod

1. Po věci *West Tankers*², která byla zaměřena na „*antisuit injunction*“, se Soudní dvůr v projednávané věci opět zabývá zvláštností anglosaského právního systému v oblasti procesních právních předpisů.
2. Tentokrát jde o takzvaný „*freezing injunction*“³. V případě tohoto právního institutu jde o soudní zákaz nakládání s majetkem ve formě předběžného opatření, kterým má být zabráněno tomu, aby byl věřitel v důsledku zcizování majetku dlužníka později zbaven možnosti uspokojit svou pohledávku.
3. V projednávané věci se však zmrazení majetku netýká pouze žalovaného v hlavním řízení ve věci samé. Zákaz nakládání s majetkem se naopak týká i třetích osob, které mají úzký vztah k majetku žalovaného. Tuto okolnost pokládá předkládající soud, který musí v Lotyšské republice rozhodnout o prohlášení vykonatelnosti tohoto zákazu nakládání s majetkem, za problematickou z hlediska veřejného pořádku (*ordre public*).
4. Projednávaná věc tak Soudnímu dvoru poskytuje další možnost konkretizovat v rámci nařízení (ES) č. 44/2001⁴ právní pojem „veřejný pořádek“ (*ordre public*). Nejdůležitější je přitom otázka, zda a případně do jaké míry je třeba při prohlášení vykonatelnosti zohlednit dotčení práv třetích osob jako důvod pro nevykonání rozhodnutí.

1 — Původní jazyk: němčina.

2 — Rozsudek *Allianz* (C-185/07, EU:C:2009:69).

3 — Dříve označován také jako „*Mareva injunction*“; k tomu viz již rozsudek *Gambazzi* (C-394/07, EU:C:2009:219, bod 11).

4 — Nařízení č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42, ve znění použitelném na projednávaný případ, naposledy pozměněném nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1103/2008 ze dne 22. října 2008 (Úř. věst. L 304, s. 80)].

II – Právní rámec

A – Unijní právo

5. Unijní právní rámec tohoto případu je vymezen nařízením č. 44/2001.

6. Bod 18 odůvodnění tohoto nařízení zní následovně:

„[...]S] ohledem na právo odpůrce se odpůrce může v řízení, v němž bude poskytnuta možnost vyjádření oběma stranám, domáhat zrušení prohlášení vykonatelnosti [rozhodnutí], pokud se domnívá, že existuje jeden z důvodů pro nevykonání rozhodnutí. [...]“

7. Článek 32 uvedeného nařízení definuje pojem „rozhodnutí“⁵ takto:

„Pro účely tohoto nařízení se ‚rozhodnutím‘ rozumí každé rozhodnutí vydané soudem členského státu bez ohledu na to, je-li označeno jako rozsudek, usnesení, příkaz nebo nařízení výkonu rozhodnutí, včetně rozhodnutí o nákladech řízení vydaného soudním úředníkem.“

8. Podle čl. 34 bodu 1 nařízení č. 44/2001 se „[r]ozhodnutí [...] neuzná, [...] je-li takové uznání zjevně v rozporu s veřejným pořádkem členského státu, v němž se o uznání žádá“. Totéž platí podle čl. 34 bodu 2 uvedeného nařízení, jestliže „žalovanému, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnutí vydáno, nebyl doručen návrh na zahájení řízení nebo jiná rovnocenná písemnost v dostatečném časovém předstihu a takovým způsobem, který mu umožňuje přípravu na jednání před soudem, ledaže žalovaný nevyužil žádný opravný prostředek proti rozhodnutí, i když k tomu měl možnost“.

9. Článek 38 odst. 1 nařízení č. 44/2001 stanoví:

„Rozhodnutí vydané v jednom členském státě, které je v tomto státě vykonatelné, bude vykonáno v jiném členském státě poté, co zde bylo na návrh kterékoli zúčastněné strany prohlášeno za vykonatelné.“

10. Článek 41 nařízení č. 44/2001 zní takto:

„Rozhodnutí se prohlásí za vykonatelné, jakmile jsou splněny formální náležitosti uvedené v článku 53⁶, aniž by bylo přezkoumáváno podle článků 34 a 35. Strana, vůči níž je výkon navrhován, není v této části řízení oprávněna činit k návrhu jakákoli podání.“

11. Podle čl. 42 odst. 2 nařízení č. 44/2001 se „[p]rohlášení vykonatelnosti [...] doručí straně, vůči níž je výkon navrhován, spolu s rozhodnutím, pokud jí toto ještě nebylo doručeno.“

12. Článek 43 nařízení č. 44/2001 stanoví, že „[p]roti rozhodnutí o návrhu na prohlášení vykonatelnosti může kterákoli strana podat opravný prostředek.“

13. Článek 45 odst. 1 první věta nařízení č. 44/2001 stanoví, že „[s]oud, u něhož byl opravný prostředek podle článku 43 [...] podán, zamítne nebo zruší prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí pouze na základě důvodů uvedených v člancích 34 a 35“.

5 — Tato definice v zásadě odpovídá definici obsažené v článku 25 Úmluvy ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. L 299, s. 32) (dále jen „Bruselská úmluva“).

6 — Předložit je třeba zejména exemplář rozhodnutí, které má být vykonáno.

B – Lotyšské právo

14. Článek 92 Ústavy Lotyšské republiky stanoví, že každý se může domáhat svých práv a oprávněných zájmů před nestranným soudem.

15. Článek 105 lotyšské ústavy stanoví, že právo vlastnit majetek lze omezit pouze na základě zákona.

III – Skutkový stav v původním řízení a předběžné otázky

16. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce vychází z právního sporu v Lotyšské republice ohledně prohlášení vykonatelnosti soudního zákazu nakládání s majetkem vydaného v roce 2013 High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Commercial Court) (Spojené království).

17. Tímto soudním zákazem je zejména A. L. zakázáno nakládat s majetkovými hodnotami, které jsou přímou či nepřímou součástí jeho majetku. Tento zákaz se vztahuje na jeho podíly v lotyšské společnosti VB. A. L. vlastní přímý podíl v této společnosti prostřednictvím jediné akcie. Podle předkládajícího soudu je ale navíc také „hospodářským vlastníkem“⁷ podílů přinejmenším v jedné další společnosti (dále jen „Y“), která sama vlastní značné množství podílů ve společnosti VB.

18. R. Meroni je členem vedení společnosti Y. V důsledku obstavení majetku, které bylo nařízeno lotyšským generálním státním zastupitelstvím v roce 2007, zastává rovněž funkce správce⁸ uvedených podílů ve společnosti Y., jejichž hospodářským vlastníkem je A. L.

19. Předmětný zákaz nakládání s majetkem platí podle své části 6 „pro všechny podíly [na společnosti VB], nezávisle na tom, zda znějí na jméno [A. L.]“. Proti tomuto zakazu lze podle anglického práva podat opravné prostředky. Rovněž osoby, které nejsou účastníky anglického řízení, mohou podat návrh na změnu nebo na zrušení soudního zákazu nakládání s majetkem⁹, jakmile jim je tento doručen, jinak ho musí po jeho oznámení dodržovat¹⁰. V případě majetkových hodnot nacházejících se mimo území Anglie a Walesu však tento soudní zákaz nakládání s majetkem nebrání takovým třetím osobám v tom, aby nadále plnily smluvní či jiné závazky a dodržovaly státní příkazy¹¹. Podle části 22 („Účastníci řízení, jimž je třeba doručit tento příkaz“) je soudní zákaz nakládání s majetkem třeba doručit nejen žalovanému, ale i „společnostem [...] uvedeným v části 7“, včetně společnosti VB. Bez předchozího doručení rozhodnutí ale může dojít k jeho „výkonu v zahraničí“, pouze „pokud je to přípustné u příslušného soudu“¹².

20. Společnosti VB a Y nebyly účastnicemi řízení před High Court of Justice, v jehož rámci byl vůči A. L. vydán soudní zákaz nakládání s majetkem. Předkládajícímu soudu není známo, že by tento soudní zákaz byl těmito společnostmi doručen¹³. Z žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce dále jasné nevyplývá, zda bylo A. L. před vydáním rozhodnutí anglického soudu poskytnuto právo být vyslechnut. Tomu, že byl předtím vyslechnut, však nasvědčuje okolnost, že soudní zákaz nakládání s majetkem „[byl vydán] bez ohledu na tvrzení [A. L.], že nevlastní ani přímé, ani nepřímé podíly na [předmětných] majetkových hodnotách [...]“¹⁴.

7 — Předkládající soud blíže neupřesňuje, co je třeba chápat pod právním postavením „hospodářského vlastníka“, a zda se tím rozumí například fiduciární vztah či pouze skutečná možnost vykonávat vliv podobně jako vlastník.

8 — V bodě 3 žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce je označen jako „vlastník majetku [A. L.] obstaveného v trestním řízení [...]“, bodě 9 písemného vyjádření Spojeného království jako „bailee of property of [A. L.]“.

9 — Viz část 13 soudního zákazu nakládání s majetkem.

10 — Viz část 15 soudního zákazu nakládání s majetkem v kolonce „Jiní účastníci řízení než žalobce a žalovaný“. V případě protiprávního jednání hrozí z důvodu „contempt of court“ citelné sankce.

11 — Viz část 20 soudního zákazu nakládání s majetkem.

12 — Viz část 21 soudního zákazu nakládání s majetkem.

13 — Bod 10.2.5 žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

14 — Viz část 1 soudního zákazu nakládání s majetkem.

21. V řízení v prvním stupni byl tento soudní zákaz nakládání s majetkem vydaný v roce 2013 v Lotyšské republice proti A. L. prohlášen za vykonatelný a toto prohlášení vykonatelnosti bylo potvrzeno v řízení o opravném prostředku v rozsahu, v němž tento soudní zákaz A. L. zakazuje nakládat se svými akciemi, které přímo či nepřímo vlastní ve společnosti VB, snižovat jejich hodnotu nebo pověřovat těmito úkony jiné osoby.

22. Další opravný prostředek R. Meroniho, který je v současnosti projednáván před předkládajícím soudem, směřuje proti tomuto lotyšskému prohlášení vykonatelnosti. Soudní zákaz nakládání s majetkem brání společnosti Y, která je společníkem ve společnosti VB, ve výkonu jejích hlasovacích práv v naposled uvedené společnosti. V tomto ohledu je dotčeno právo vlastnit majetek, které je chráněno jako základní právo, zvláště když daná společnost nebyla v anglickém řízení vyslechnuta. To představuje porušení zásady spravedlivého řízení.

23. Vzhledem k těmto okolnostem se předkládající soud rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Musí být čl. 34 bod 1 nařízení č. 44/2001 vykládán v tom smyslu, že v rámci řízení o uznání cizího soudního rozhodnutí může být porušení práv osob, které nejsou účastníky původního řízení, důvodem pro uplatnění ustanovení o veřejném pořádku uvedeného v čl. 34 bodě 1 nařízení č. 44/2001 a neuznání cizího rozhodnutí v rozsahu, v němž se vztahuje na osoby, které nejsou účastníky původního řízení?
- 2) V případě kladné odpovědi na první otázku: musí být článek 47 Listiny vykládán v tom smyslu, že zásada spravedlivého řízení, která je v tomto ustanovení zakotvena, umožňuje, aby v řízení týkajícím se nařízení předběžných zajišťovacích opatření byla omezena majetková práva osoby, která nebyla účastníkem řízení, pokud je stanoveno, že jakákoli osoba, na kterou se rozhodnutí o předběžných zajišťovacích opatřeních vztahuje, má právo kdykoli podat k soudu návrh na změnu nebo zrušení soudního rozhodnutí, přičemž doručení rozhodnutí zúčastněným osobám nadále přísluší navrhovatelům?“

IV – Právní posouzení

A – Úvodní poznámky

24. V souladu s rozdělením úkolů mezi Soudním dvorem a předkládajícím soudem nespádají postupy uskutečněné v rámci vnitrostátního řízení do pravomoci Soudního dvora a vnitrostátnímu soudu v zásadě přísluší, aby posoudil relevantnost svých předběžných otázek pro rozhodnutí. Nicméně je třeba zmínit dvě procesní zvláštnosti za účelem objasnění projednávané věci, zvláště když mohou mít význam pro relevantnost předběžných otázek pro rozhodnutí.

25. Zprvce podle skutkového stavu vylíčeného předkládajícím soudem vystupuje R. Meroni v lotyšském řízení zjevně vlastním jménem. Předmětným soudním zákazem nakládání s majetkem ale nejsou podle všeho dotčeny vlastní majetkové hodnoty R. Meroniho, nýbrž primárně majetkové hodnoty A. L., jehož majetek R. Meroni spravuje. V tomto ohledu je však R. Meroniho zřejmě třeba pokládat za „majitele práv, jejichž hospodářským vlastníkem je [A. L.]“¹⁵, takže je třeba vycházet z předpokladu, že předběžné otázky jsou relevantní pro rozhodnutí i ve vztahu k němu.

15 — K tomu viz body 3 a 8 žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

26. Zadruhé nelze z žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce jednoznačně dovodit, kdy přesně byl předmětný soudní zákaz nakládání s majetkem A. L. nebo R. Meronimu doručen. Informace, které byly poskytnuty Soudnímu dvoru, však nasvědčují tomu, že k takovému doručení, na němž závisí účinnost soudního zákazu, v každém případě došlo. Jednak již samotný soudní zákaz nakládání s majetkem ve své části 22 ukládá povinnost doručení žalovanému. A dále v řízení v nižším stupni v Lotyšské republice již bylo rozhodnuto o prohlášení vykonatelnosti soudního zákazu nakládání s majetkem, a nejpozději v této fázi řízení muselo podle čl. 42 odst. 2 nařízení č. 44/2001 dojít k doručení A. L., ohledně jehož majetku R. Meroni vystupuje jakožto správce. Také v tomto ohledu tedy nelze předběžné otázky ve vztahu k R. Meronimu pokládat za irelevantní pro rozhodnutí nebo dokonce za hypotetické.

B – K předběžným otázkám

27. Předkládající soud žádá v rámci své první předběžné otázky o výklad čl. 34 bodu 1 nařízení č. 44/2001 a v rámci své druhé předběžné otázky, která byla položena pro případ kladné odpovědi na první otázku, o výklad článku 47 Listiny základních práv.

28. Obě otázky lze ovšem přezkoumávat společně, jelikož porušení základních práv ve smyslu Listiny má za následek porušení veřejného pořádku ve smyslu čl. 34 odst. 1 nařízení č. 44/2001¹⁶.

29. Podstatou těchto předběžných otázek předkládajícího soudu tedy je, zda zákaz soudu členského státu směřující proti nakládání s majetkem, který byl vydán jako předběžné opatření bez předchozího vyslechnutí všech osob, jejichž práva mohou být tímto soudním zákazem nakládání s majetkem dotčena, může představovat porušení veřejného pořádku státu výkonu rozhodnutí nebo článku 47 Listiny základních práv, pokud každá osoba, která je dotčena tímto rozhodnutím, může k tomuto soudu státu původu rozhodnutí kdykoli podat návrh na změnu nebo na zrušení daného soudního rozhodnutí.

30. Nejprve je ovšem třeba přezkoumat, zda se v případě předmětného soudního zákazu nakládání s majetkem vůbec jedná o „rozhodnutí“ ve smyslu článku 32 nařízení č. 44/2001¹⁷, jelikož pouze v tomto případě budou uznání a výkon soudního zákazu nakládání s majetkem, který je předběžným opatřením, posouzeny podle předmětného nařízení.

31. Soudní dvůr v rozsudku Denilauler¹⁸, který byl vydán v souvislosti s Bruselskou úmluvou, vyložil pro předběžná opatření pojem „rozhodnutí“ navzdory široce formulované definici tohoto pojmu restriktivně a zamítl vykonatelnost francouzského příkazu k zajišťovacímu zabavení majetku v Německu poté, co *nejenže* bylo francouzské rozhodnutí vydáno bez vyslechnutí německého dlužníka, vůči němuž byl směřován výkon, *ale také* mělo být vykonáno bez předchozího doručení tomuto dlužníkovi¹⁹. V případě přenesení této judikatury na projednávanou věc však v tomto ohledu neexistují žádné pochybnosti. Jak totiž bylo uvedeno výše, v anglickém řízení je třeba vycházet z toho, že soudní zákaz nakládání s majetkem byl přinejmenším doručen A. L. nebo jeho správci, a snad i z toho, že byli předtím vyslechnuti. Předmětný soudní zákaz nakládání s majetkem je tudíž i podle přísného kritéria

16 — V tomto smyslu viz rozsudky Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, body 38 a 39) a Gambazzi (C-394/07, EU:C:2009:219, bod 28), jakož i mé stanovisko ve věci flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2046, bod 74).

17 — K předchozímu právnímu stavu a k článku 25 Úmluvy o soudní příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „Bruselská úmluva“) viz mé stanovisko ve věci Gambazzi (C-394/07, EU:C:2008:748, body 20 až 30).

18 — Rozsudek Denilauler (125/79, EU:C:1980:130, body 2, 7, 8, 17 a 18).

19 — Je pozoruhodné, že body 17 a 18 německého znění rozsudku (které je jakožto jednací jazyk vlastně rozhodným zněním) se od francouzského znění odchyľují potud, že francouzské znění odpírá rozhodnutí jeho vlastnost soudního rozhodnutí v případě *kumulativní* neexistence předvolání a doručení rozhodnutí (toto vyplývalo také ze skutkových okolností sporu v původním řízení), zatímco německé znění rozsudku naznačuje výklad v tom smyslu, že vlastnost soudního rozhodnutí zaniká již v případě neexistence předvolání *nebo* doručení rozhodnutí. Zdrženlivá judikatura německého Spolkového soudního dvora (viz např. usnesení ze dne 21. prosince 2006, spis. č. IX ZB 150/05, zveřejněné mimo jiné v RIW 2007, s. 217), podle níž je třeba, aby ve státě původu rozhodnutí předcházelo kontradiktorní řízení, aby mohla být v Německu uznána zahraniční opatření ve formě předběžného opatření, se podle všeho zakládá mimo jiné na této jazykové rozdílnosti.

pro posouzení stanoveného v rozsudku Denilauler „rozhodnutím“. Otázka, zda je podle nařízení č. 44/2001 nyní třeba klást méně přísné požadavky na pojem „rozhodnutí“ než podle Bruselské úmluvy, ze které vycházel rozsudek Denilauler, tedy může zůstat nezodpovězena. Pro úplnost je ale třeba upozornit na to, že v kontextu nařízení č. 44/2001 mnohé nasvědčuje méně přísnému přístupu uznávání vlastnosti rozhodnutí²⁰. Zatímco totiž bylo podle Bruselské úmluvy třeba uznání paušálně zamítnout, pokud nebylo podání, jímž se zahajuje řízení, žalovanému řádně nebo včas doručeno, podle nařízení č. 44/2001 navzdory skutečnosti, že podání nebylo doručeno, nelze nadále hovořit o existenci důvodu pro nevykonání rozhodnutí, pokud dotčená osoba ve státě původu rozhodnutí nepodala proti danému rozhodnutí žádný opravný prostředek, ačkoli tak mohla učinit²¹. V případě přenesení této úvahy na předběžná opatření to znamená, že pokud lze ve státě původu rozhodnutí (tak jako v projednávané věci) podávat opravné prostředky proti opatření, které má být vykonáno, bylo by logické, aby se mělo podle nařízení č. 44/2001 za to, že je lze uznat, již tehdy, když žalovaný nepodá vnitrostátní opravný prostředek, ačkoli má tuto možnost k dispozici.

32. Vzhledem k tomu, že takový soudní zákaz nakládání s majetkem, jako je soudní zákaz dotčený v původním řízení, v zásadě lze podle nařízení č. 44/2001 prohlásit za vykonatelný, je dále třeba objasnit, zda tomuto prohlášení vykonatelnosti v projednávaném případě nebrání úvahy týkající se veřejného pořádku.

1. Ustanovení o veřejném pořádku v judikatuře Soudního dvora

33. Soudní dvůr vykládal překážky uznání a výkonu zakládající se na veřejném pořádku restriktivně²². O příslušné judikatuře jsem pojednala již na jiném místě²³ a nyní se s cílem zamezit opakováním omezím pouze na souhrnný popis hlavních myšlenek.

a) Obecné zásady

34. Členské státy sice mohou v zásadě samy určit, jaké požadavky je podle jejich vnitrostátních představ třeba klást na pojem „veřejný pořádek“. Soudní dvůr však hlídá meze, v jejichž rámci se soud členského státu může o tento pojem opírat²⁴.

35. Uznání soudního rozhodnutí nelze odeprít již proto, že se právní předpisy uplatněné soudem státu původu rozhodnutí liší od právních předpisů, které by použil soud státu uznání v případě, že by sám v dané věci rozhodoval²⁵. Použití ustanovení o veřejném pořádku obsaženého v čl. 34 bodě 1 nařízení č. 44/2001 přichází naopak v úvahu pouze v případě, že by uznání rozhodnutí vydaného v jiném členském státě ve státě výkonu rozhodnutí porušovalo některou základní právní zásadu, a tudíž by nepřijatelným způsobem narušovalo právní řád tohoto státu. Aby byl respektován zákaz přezkoumávání rozhodnutí vydaného v jiném členském státě ve věci samé, stanovený v článku 36 a čl. 45 odst. 2 nařízení č. 44/2001, musí se při tom jednat o zjevné porušení právního pravidla považovaného v dotčeném právním řádu za zásadní, nebo práva, které je v tomto právním řádu uznáváno za základní²⁶.

20 — K tomu viz Leible, in: Rauscher, *EuZPR/EuIPR*, Nařízení Brusel I, 3. vydání 2011, článek 32, bod 12a.

21 — K tomu viz rozsudek ASML (C-283/05, EU:C:2006:787, body 18 až 21).

22 — V tomto smyslu viz rozsudky Hoffmann (145/86, EU:C:1988:61, bod 21), Hendrikman a Feyen (C-78/95, EU:C:1996:380, bod 23), Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, bod 21), Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, bod 26), Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, bod 55) a Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, bod 49).

23 — Stanovisko ve věci flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2046, body 71 a násl.).

24 — Rozsudky Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, bod 23), Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, bod 28), Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, bod 57), Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, bod 49) a flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, bod 47).

25 — Rozsudky Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, bod 36), Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, bod 29), Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, bod 58), Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, bod 50) a flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, bod 48).

26 — Rozsudky Krombach (C-7/98, EU:C:2000:164, bod 37), Renault (C-38/98, EU:C:2000:225, bod 29), Gambazzi (C-394/07, EU:C:2009:219, bod 27), Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, bod 59), Trade Agency (C-619/10, EU:C:2012:531, bod 51) a flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319, bod 49).

b) Veřejný pořádek a procesní záruky

36. Dne 16. července 2015 Soudní dvůr znovu potvrdil tento přístup v rozsudku *Diageo Brands*²⁷ a navíc se vyjádřil k otázce, do jaké míry představuje okolnost, že rozhodnutí soudu členského státu zjevně porušuje unijní právo a bylo vydáno v rozporu s procesními zárukami, podle čl. 34 bodu 1 nařízení č. 44/2001 důvod pro jeho neuznání.

37. V tomto ohledu Soudní dvůr rozhodl, že v případě porušení unijního práva se ustanovení o veřejném pořádku může uplatnit pouze tehdy, pokud by uvedené právní pochybení znamenalo, že by uznání dotčeného rozhodnutí ve státě výkonu rozhodnutí vedlo ke zjevnému porušení zásadního právního pravidla v unijním právním řádu, a tedy v právním řádu státu výkonu rozhodnutí²⁸. Ohledně porušení procesních záruk Soudní dvůr dále uvedl, že dotčené osoby jsou před prohlášením vykonatelnosti „s výhradou zvláštních okolností, jež by využití opravných prostředků v členském státě původu rozhodnutí příliš ztížily nebo znemožnily, [...] povinny využít [v členském státě původu rozhodnutí, které má být vykonáno] všechny dostupné opravné prostředky, aby předem zabránily porušení veřejného pořádku [ve státě výkonu rozhodnutí]“²⁹. Soudní dvůr tak v souladu s čl. 34 bodem 2 nařízení č. 44/2001 uložil osobě, která je ohrožena výkonem rozhodnutí, těžký úkol: dlužník nesmí nečinně čekat a spoléhat na to, že bude moci uplatňovat procesní vady, které nastaly ve státě původu rozhodnutí, případně až v rámci svého opravného prostředku podaného v řízení o prohlášení vykonatelnosti. Musí být naopak aktivní z vlastní iniciativy, jakmile se dozví o předmětném rozhodnutí, a musí je napadnout jemu dostupnými opravnými prostředky v členském státě původu rozhodnutí³⁰.

38. Rozsudek *Diageo Brands* se v tomto ohledu ubírá tímž směrem jako rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) ze dne 25. února 2014³¹, a je zajímavé, že toto rozhodnutí má stejně jako projednávaný případ vztah k Lotyšsku.

39. V této věci musel ESLP s ohledem na článek 6 EÚLP³² a na právo na spravedlivé řízení posoudit, zda lze uplatňovat procesní vady, k nimž došlo při zahájení řízení na Kypru po vydání rozsudku pro zmeškání, proti prohlášení vykonatelnosti tohoto rozhodnutí v Lotyšsku. Článek 34 bod 2 nařízení č. 44/2001 vylučuje takovou překážku vykonatelnosti, pokud žalovaný – stejně jako v případě, který měl rozhodnout ESLP – proti dotčenému rozhodnutí „nevyužil žádný opravný prostředek [...], i když k tomu měl možnost“. ESLP to pokládá za bezvadné i z pohledu EÚLP, přitom však zdůrazňuje, že žalovaný, který k němu podal stížnost, byl investičním poradcem, tedy osobou zkušenou v obchodním styku. I když rozsudek, který má být vykonán, neobsahuje poučení o možnosti podání opravného prostředku, bylo tedy možné rozumně očekávat, že si opatří informace o dostupných opravných prostředcích na Kypru a využije jich tam poté, co se dozví o daném rozsudku, který má být vykonán. Důkaz o neexistenci nebo neúčinnosti možných opravných prostředků nepředložil.

40. Tato věc však ještě nebyla s konečnou platností rozhodnuta, jelikož byla podle rozsudku ze dne 25. února 2014 postoupena velkému senátu ESLP, který ještě nevydal své rozhodnutí. V současnosti je ovšem na základě již vydaného rozsudku třeba vycházet z toho, že dlužník, který není nezkušený v obchodním styku, má nezanedbatelné povinnosti spolupráce, pokud jde o obhajobu svých hmotněprávních a procesních práv; pokud tyto povinnosti nesplní, bude jeho odvolání na článek 6 EÚLP irrelevantní.

27 — Rozsudek *Diageo Brands* (C-681/13, EU:C:2015:471).

28 — Rozsudek *Diageo Brands* (C-681/13, EU:C:2015:471, bod 50).

29 — Rozsudek *Diageo Brands* (C-681/13, EU:C:2015:471, bod 64).

30 — K tomu viz rozsudek *Apostolides* (C-420/07, EU:C:2009:271, bod 80).

31 — ESLP, rozsudek *Avotiņš v. Lotyšsko* (ECLI:CE:ECHR:2014:0225JUD001750207, zejména bod 51 a násl.).

32 — Toto ustanovení odpovídá článku 47 Listiny základních práv. Vzhledem k jejímu čl. 52 odst. 3 má tedy výklad článku 6 EÚLP význam pro výklad článku 47; k tomu viz mé stanovisko ve věci *Schindler Holding a další v. Komise* (C-501/11 P, EU:C:2013:248, body 21 až 24).

2. Použití zásad vyplývajících z judikatury na projednávaný případ

41. Kromě otázky, zda lze v projednávaném případě ve světle judikatury vycházet z existence porušení veřejného pořádku, kterou je třeba objasnit na prvním místě, je – s cílem poskytnout předkládajícímu soudu užitečnou odpověď – také třeba přezkoumat, kdo může vytýkat údajné porušení veřejného pořádku v právním sporu o prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí a zda lze v rámci takových výtek uplatňovat i údajná práva třetích osob.

a) K existenci porušení veřejného pořádku v původním řízení

42. V původním řízení žalobce vytýká, že prohlášení vykonatelnosti zasahuje do „vlastnických práv třetích osob“³³. Pod pojem „třetí osoby“ žalobce zahrnuje v první řadě společnost Y, jelikož A. L. má ve vztahu k této společnosti, jejíž práva jsou podle názoru žalobce dotčena daným soudním zákazem nakládání s majetkem, „pouze hospodářské zájmy“³⁴ a není skutečným vlastníkem podílů.

43. Tento soudní zákaz nakládání s majetkem ovšem směřuje *ad personam* vůči A. L. a dotýká se pouze v důsledku toho společností a majetkových hodnot, nad nimiž vykonává hospodářskou kontrolu. Nakonec A. L. ukládá povinnost upustit od všech aktivit, které by mohly ohledně společnosti VB vést k nepřímému nebo přímému zúžení majetkové podstaty, a dát za tímto účelem vedoucím orgánům jím kontrolovaných společností příslušné pokyny³⁵.

44. Na první pohled není zřejmé, do jaké míry je tento soudní zákaz v rozporu s pilíři lotyšského hmotného nebo procesního práva, zejména když lotyšský právní systém – jak uvádí předkládající soud – připouští v rámci řízení o předběžných opatřeních rozhodnutí bez předchozího vyslechnutí dlužníka³⁶.

45. Bez ohledu na to, anglický soudní zákaz nakládání s majetkem, který je dotčený v projednávané věci, nestanoví za účelem jeho výkonu v zahraničí, zejména pokud jde o třetí osoby, které nebyly účastníky řízení v Anglii, žádná nevratná omezující opatření. Právní účinky na třetí osoby usazené v zahraničí – tj. společnosti, nad nimiž vykonává A. L. kontrolu – má daný soudní zákaz nakládání s majetkem naopak pouze za striktních podmínek: zaprvé, bez předchozího doručení může vyvolávat právní účinky, pouze pokud to připouštějí zahraniční právní předpisy³⁷; zadruhé musí mít každý, jemuž je doručen soudní zákaz nakládání s majetkem, možnost podat návrh na jeho zrušení či změnu soudním rozhodnutím³⁸, a zatřetí, plnění smluvních závazků v zahraničí³⁹ musí být nadále možné bez ohledu na tento soudní zákaz.

46. Předmětný soudní zákaz nakládání s majetkem se tak zaprvé vyznačuje tím, že bere v potaz procesněprávní zvláštnosti státu výkonu rozhodnutí (jako například požadavky kladené na doručení) a ponechává dotčeným osobám i po doručení nezanedbatelnou věcnou volnost jednání. Pokud by například společnost Y musela na základě smluv o hlasovacích povinnostech za určitých podmínek vykonávat své hlasovací právo na valné hromadě akcionářů společnosti VB určitým předem stanoveným způsobem, soudní zákaz nakládání s majetkem, který se nevztahuje na přijaté smluvní závazky, by tomu podle všeho nebránil.

33 — Viz bod 8 žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

34 — Viz bod 8 žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

35 — Viz část 9 soudního zákazu nakládání s majetkem.

36 — Bod 10.2.4 žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

37 — Viz část 21 soudního zákazu nakládání s majetkem.

38 — Viz část 13 soudního zákazu nakládání s majetkem.

39 — Viz část 20 soudního zákazu nakládání s majetkem.

47. Věcné blokování třetích osob, které nebyly účastníky řízení, *soudním zákazem nakládání s majetkem*, které by mohlo být relevantní z hlediska aspektů veřejného pořádku, lze vzhledem k předchozím úvahám podle všeho vyloučit, a naopak v rozsahu, v němž se může třetí osoba, která nebyla účastníkem řízení, jako například společnost Y, domnívat, že podléhá soudnímu zakazu nakládání s majetkem, jde v podstatě o důsledek okolnosti, že zaprvé A. L. je „hospodářským vlastníkem“, zadruhé vnitrostátní právo státu výkonu rozhodnutí podle všeho uznává toto právní postavení⁴⁰ a zatřetí vnitrostátní právo státu původu rozhodnutí připouští soudní zákaz nakládání s majetkem s takovými účinky. Z takového soudního zakazu vyplývající eventuální zásah do právních postavení podniků, které nebyly účastníky řízení, jež jsou chráněna jako základní práva, tedy určité nenastává svévolně, nýbrž na zákonném základě.

48. Mohou-li třetí osoby uvedené v soudním zakazu nakládání s majetkem kromě toho případně využít opravné prostředky směřující proti tomuto soudnímu zakazu a jedná-li se v případě těchto třetích osob navíc o kapitálové společnosti, tedy nikoli o osoby zcela nezkušené v obchodním styku, nelze ani z hlediska procesního práva spatřovat jakékoli indicie nasvědčující existenci porušení veřejného pořádku. To platí v každém případě, pokud ohledně uplatnění těchto opravných prostředků v Anglii nehrozí žádné nepřekonatelné překážky, z čehož nelze vycházet pro nedostatek konkrétních protikladných indicií⁴¹ ve smyslu vzájemné důvěry v soudnictví členských států.

49. Z výše uvedeného rozsudku Diageo Brand lze naopak dovodit požadavek vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků ve státě původu rozhodnutí, který musí být naplněn před tím, než bude vznesena námitka veřejného pořádku ve státě výkonu rozhodnutí. Tento předpoklad je v souladu i s novější judikaturou ESLP týkající se článku 6 EÚLP, který po obsahové stránce odpovídá článku 47 Listiny. V případě přenesení této judikatury na projednávanou věc nebude vzhledem k tomu, že ještě nebyly vyčerpány všechny opravné prostředky v členském státě původu rozhodnutí, možné vycházet z předpokladu existence porušení veřejného pořádku.

50. Otázku, zda je soudní zákaz nakládání s majetkem – jak dále vytýká R. Meroni – po obsahové stránce příliš neurčitý, aby mohl být v Lotyšsku předmětem opatření nuceného výkonu, Soudní dvůr nakonec v projednávané věci nemusí posuzovat. Nejedná se totiž o otázku, která by měla být přezkoumávána v rámci čl. 34 bodu 1 nařízení č. 44/2001 na úrovni prohlášení vykonatelnosti.

51. Jde přitom spíše o otázku týkající se právních předpisů v oblasti nuceného výkonu, jejíž posouzení je nadále vyhrazeno členským státům. V projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce jde naopak pouze o otázku týkající se prohlášení vykonatelnosti, která předchází nucenému výkonu. Jinak řečeno: okolnost, že rozhodnutí bude prohlášeno za vykonatelné, ještě nemusí nutně znamenat, že se ho lze domoci s pomocí těchto prostředků nuceného výkonu, jaké by byly k dispozici ve státě původu rozhodnutí. Rozhodující pro otázku, zda přichází v úvahu prohlášení vykonatelnosti, je naopak to, zda se ve státě původu rozhodnutí jedná o vykonatelné rozhodnutí⁴², z čehož je v projednávané věci třeba vycházet. Pokud jde o přijetí opatření souvisejících s výkonem rozhodnutí, na úrovni navazující na prohlášení vykonatelnosti ale lze – jak Soudní dvůr uznal zejména v rozsudku Prism Investments⁴³ – podávat další (vnitrostátní) opravné prostředky a vznášet námitky, jako jsou například ty, které uvedl R. Meroni.

40 — Bod 8 žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce hovoří výslovně o vlastnictví práv „v nizozemské společnosti [Y], jejichž hospodářským vlastníkem [je A. L.]“.

41 — Nepodložená námitka R. Meroniho v bodě 21 a násl. jeho písemného vyjádření, že posuzovací pravomoc anglických soudů je příliš široká, nemůže v tomto ohledu obstát.

42 — Rozsudek Coursier (C-267/97, EU:C:1999:213, bod 23).

43 — Rozsudek Prism Investments (C-139/10, EU:C:2011:653, bod 40).

52. Porušení základních právních hodnot vyplývajících z právního řádu státu výkonu rozhodnutí, které by mohlo vést k nepřijatelným výsledkům, pokud by byl soudní zákaz nakládání s majetkem prohlášen za vykonatelný, nelze vzhledem ke všem výše uvedeným úvahám z pohledu unijního práva v případě, jako je případ projednávaný v původním řízení, potvrdit, a tudíž je třeba odmítnout tezi, že došlo k porušení veřejného pořádku.

b) K uplatnění práv třetích osob v řízení o prohlášení vykonatelnosti

53. I kdyby bylo třeba potvrdit, že došlo k takovému porušení veřejného pořádku ohledně práv třetích osob – v projednávané věci společnosti Y – R. Meroni, který podle žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce v lotyšském řízení hájí právní postavení A. L., by takové porušení ale nemohl napadnout opravným prostředkem, který směřuje proti prohlášení vykonatelnosti soudního zákazu nakládání s majetkem vůči A. L.

54. Ze systematiky nařízení č. 44/2001 totiž vyplývá, že soud zabývající se prohlášením vykonatelnosti nezkontroluje soulad předmětného rozhodnutí s veřejným pořádkem z moci úřední, nýbrž že potenciální dlužník v řízení o výkonu rozhodnutí může *za účelem uplatnění svých práv obhajoby* (bod 18 odůvodnění nařízení) podat námitky proti prohlášení vykonatelnosti. Za těchto okolností by bylo v rozporu s tímto systémem, kdyby se dlužník v této souvislosti mohl odvolávat i na právní postavení třetích osob, zejména když tyto osoby samy nepodaly žádné opravné prostředky proti prohlášení vykonatelnosti nebo jim předmětné rozhodnutí ani nebylo doručeno.

55. Týmž směrem se ubírá výklad již v rozsudku Soudního dvora věci Draka NK Cables a další⁴⁴, který věřiteli dlužníka v řízení o výkonu rozhodnutí, jenž nebyl účastníkem řízení, zabránil v tom, aby se stal (například s cílem zmařit výkon konkurujících věřitelů) účastníkem řízení o vykonatelnosti rozhodnutí: omezení předmětu sporu na účastníky řízení, které požaduje Soudní dvůr, by se obešlo, kdyby se těmto účastníkům řízení umožnilo uplatňovat údajná práva třetích osob v řízení podle článku 43 a násl. nařízení č. 44/2001.

56. Pokud R. Meroni nevystupuje ve svém řízení jménem společnosti Y., čemuž nenasvědčují žádné indicie, tedy nesmí její zájmy vnášet do řízení o vykonatelnosti rozhodnutí jako „práva třetích osob“. Námitky týkající se veřejného pořádku vznesené R. Meronim by tak byly i v případě, kdyby byly opodstatněné, v původním řízení irelevantní, jelikož jsou v jejich rámci uplatňována práva třetích osob, které nebyly účastníky řízení.

V – Závěry

57. S ohledem na všechny výše uvedené úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na položené otázky následovně:

„Soudní zákaz nakládání s majetkem, který byl vydán soudem členského státu jako předběžné opatření bez předchozího vyslechnutí všech osob, jejichž práva mohou být tímto soudním zákazem nakládání s majetkem dotčena, v každém případě nepředstavuje porušení čl. 34 bodu 1 nařízení č. 44/2001 nebo článku 47 Listiny základních práv Evropské unie, pokud každá osoba, která je dotčena tímto rozhodnutím, může k tomuto soudu státu původu rozhodnutí kdykoli podat návrh na změnu nebo na zrušení daného soudního rozhodnutí.

Opravnými prostředky směřujícími proti prohlášení vykonatelnosti lze uplatňovat pouze vlastní práva navrhovatele, a nikoli práva třetích osob.“

⁴⁴ — Rozsudek Draka NK Cables a další (C-167/08, EU:C:2009:263, body 29 až 31).